

Anar Etibar oğlu ALLAHVERDİYEV
Qərbi Kaspi Universiteti

BANKLARIN VƏ REAL SEKTORUN KREDİT AKTİVLİYİNƏ TƏSİR EDƏN AMİLLƏR

Xülasə

Məqalədə banklar və real sektor ictimai həyatın ən mühüm elementləri kimi xarakterizə edilir. Hər iki sektorun yerinə yetirdiyi funksiya və vəzifələrin cəmiyyətin inkişafındakı rolu əsaslandırılır. Onların qarşılıqlı surətdə, kompleks haldakı fəaliyyətləri cəmiyyətin, iqtisadiyyatın inkişafının əsas elementlərindən biri kimi təqdim olunur. Banklar vasitəsilə real sektorun kreditləşdirilməsi, iqtisadiyyatın bu yolla dinamik inkişaf yoluna qoyulması əsas hədəflərdən biri kimi dəyərləndirilir. Həm bankların, həm də real sektorun kredit aktivliyi bu prosesdə əsas parametr kimi ortaya çıxır. Hər iki sektorun kredit aktivliyinə təsir edən çoxsaylı amillər içərisində makroiqtisadi və mikroiqtisadi amillər geniş təhlil edilir. Bu amillərin təsiri altında həm banklarda, həm də real sektorda yaranan həm müsbət meyillər, həm də ziddiyyətli məqamlar nəzərdən keçirilir. Kredit aktivliyinin artmasına səbəb olan pul-kredit siyasətinin və pul alətlərinin vacib parametrləri təhlil obyektinə çevrilir. Bu sahədə Mərkəzi Bankın yerinə yetirdiyi vəzifələrin və funksiyaların mahiyyəti izah olunur.

Açar sözlər: banklar, real sektor, kreditləşmə, pul siyasəti, ekspansiv pul siyasəti, kontraktiv pul siyasəti, makroiqtisadi amillər, mikroiqtisadi amillər.

Giriş

Banklar və real sektor ölkənin iqtisadi və ictimai həyatının ən mühüm elementlərindəndirlər. Hər iki sektorun qarşılıqlı surətdə fəaliyyət göstərməsi sonda ölkə iqtisadiyyatının normal inkişaf etməsinə münbit şərait yaradır. Nəticədə ölkənin ictimai həyatı üçün zəruri olan parametrlər reallaşdırılır ki, bu da həm mikro, həm də makro səviyyədə mövcud olan problemlərin həll edilməsində əsas rol oynayır. İqtisadi sferada bir iqtisadi subyekt olaraq bankların və həmçinin real sektorda fəaliyyət göstərən müxtəlif iqtisadi subyektlərin məqsəd və vəzifələri fərqli olsa da bu iki sektorun fəaliyyəti bir-birindən təcrid olunmuş halda mümkün deyildir. Hər iki sektorun iştirakçılarının fəaliyyəti qarşılıqlı surətdə bir-birinin fəaliyyətini tamamlayır və onu daha səmərəli və cəlbədicidir. Hər bir sektor digər sektorun ehtiyaclarının ödənilməsində əvəzsiz rol oynamaqla, onun fəaliyyətinin fasiləsizliyinin təminatçısı rolunda çıxış edir. Həm bankların, həm də real sektorda fəaliyyət göstərən iqtisadi subyektlərin fəaliyyəti iqtisadi xarakter daşıyır. Onlar sahibkarlıq, biznes strukturları olaraq bir tərəfdən maksimum dərəcədə mənfəət əldə etməyə çalışır, digər tərəfdən isə sosial institut olaraq dövlət büdcəsinin tamamlanmasında fəal iştirak edirlər [1, s. 136]. Eyni zamanda bu xarakterlərə malik olaraq iqtisadi subyektlər ölkənin sabiq iqtisadi inkişafının təmin edilməsində və əhəlinin sosial rifah halının yüksəlməsində yaxından iştirak edirlər. Onların fəaliyyətinin hər iki cəhəti qarşılıqlı vəhdət təşkil edir, cəmiyyətin həyatı üçün zəruri olduğundan dövlətin və cəmiyyətin nəzarəti altındadır [1, s. 137].

Bankların və real sektorun qarşılıqlı fəaliyyətində özünü büruzə verən və onların hər birinin iqtisadi maraq dairəsində olan məsələ kreditləşmə məsələsi, kredit əməliyyatlarıdır.

Bankların və real sektorun kredit əməliyyatlarını formalaşdıran əsas amillər

Ölkə iqtisadiyyatında həlledici xarakterə malik olan banklarla real sektor arasında formalaşan kredit münasibətləri çoxsaylı amillərin təsiri altında formalaşır. Bu amillərin bir çoxu bank sektorunun strukturu ilə, onun inkişaf xüsusiyyətləri ilə, həmçinin real sektorun fəaliyyət parametrləri və s. ilə əlaqədardır. Aparılan araşdırmalar və dünya təcrübəsi göstərir ki, bankların və real sektorun kredit aktivliyi **makroiqtisadi şəraitlə, bankların və şirkətlərin balanslarının vəziyyəti ilə, mikroiqtisadi amillərlə (nəzarət və audit), adekvat maliyyə infrastrukturunu ilə, liberallaşma və**

tənzimləmə ilə, həmçinin müştəri haqqında məlumatların şəffaflığı ilə əlaqədardır [2, s. 32]. Daha doğrusu, konkret olaraq bu amillər real sektorun və bankların kredit aktivliyinə təsir edirlər.

Tərəfimizdən bu tədqiqatda banklarla real sektorun kredit aktivliyinə təsir edən əsas iki amil, makroiqtisadi və mikroiqtisadi amillər nəzərdən keçiriləcək.

Təhlil edilən, aktivliyə təsir edən ilk amil makroiqtisadi amillərdir. Təcrübə və araşdırmalar göstərir ki, bankların və real sektorun kredit aktivliyi müəyyən səviyyədə ölkədə mövcud olan makroiqtisadi şəraitlə müəyyən edilir. **Makroiqtisadi şərtlər** dedikdə ilk növbədə ona aktivlərin qiymət dinamikasını, xüsusən də daşınmaz əmlakın qiymət dinamikasını, faiz dərəcələri səviyyəsini, valyuta məzənnəsini, inflyasiyanın tempini və s. aid etmək olar. Kreditləşmənin ən əsas makroiqtisadi şərti faiz dərəcələrinin tarazlığının müəyyən edilməsi və tətbiq edilməsidir. Çünki bazarın dayanıqlığının həlledici şərti onun tarazlıq vəziyyətində fəaliyyət göstərməsi ilə bağlıdır. Əgər bazarda qiymətlər tarazlıq vəziyyətindən yuxarı olarsa, bu halda bazarda əmlak artıqlığı yaranır, əmtəə kütləsi artdıqca, tələbat səviyyəsi aşağı düşür. Əksinə, əgər qiymətlər tarazlıq vəziyyətindəkindən aşağı olarsa, bu halda istehlakın həcmi artır, defisit yaranır. Bazar üçün xarakterik olan bu hal kredit bazarı üçün də çox aktual bir problemdir. Kreditlər üzrə faiz dərəcələri tarazlıq vəziyyətindəkindən yüksək olduğu halda real sektorda investisiya tələbi azalır, əksinə, faiz dərəcələri tarazlıq vəziyyətindəkindən aşağı olduqda isə kreditin ekspansiyasını sürətləndirir, artırır, nəticədə kredit bumu yaranır. Sonra isə Avstriya iqtisadi məktəbinin sübut etdiyi kimi bu prosesdə enmə mərhələsi başlayır [2, s. 33].

Araşdırmalar göstərir ki, faiz dərəcələrinin səviyyəsini, həmçinin tarazlıq vəziyyəti faiz dərəcələrinin səviyyəsini müəyyən edən amillər barəsində müxtəlif fikirlər, yanaşmalar mövcuddur. Belə ki, neoklassik məktəbin nümayəndələri belə bir mövqedən çıxış edirlər ki, faiz dərəcələrinin səviyyəsi məcmu kapitalın son məhsuldarlıq səviyyəsi ilə müəyyən edilir [4, s. 6]. Məşhur ingilis iqtisadçısı Con Meynard Keyns isə məsələyə başqa cür yanaşırdı. O, qeyd edirdi ki, birincisi faiz dərəcələri kapitalın səmərəliliyi ilə deyil, likvidlik səviyyəsi ilə müəyyən edilir. İkincisi isə, faiz normasını kapitalın səmərəliliyi dərəcəsi müəyyən etmir, əksinə, faiz norması kapitalın çata biləcək son hədd səviyyəsini müəyyən edir [3, s. 75]. Eyni zamanda Keyns sübut edirdi ki, yeni investisiyalar kapitalın səmərəliliyinin son həddinin faiz formalarına bərabər olduğu səviyyəyə yönləndiyini göstərir [3, s. 63].

Maliyyə bazarlarının spesifik xüsusiyyəti ondan ibarətdir ki, burada faiz ödənişləri bazarın cari vəziyyətini əks etdirən dərəcələr arasında deyil, bazarın əvvəlki vəziyyətində, maliyyə əqdlərinin bağlandığı dövrdəki dərəcələr arasında ödənilir. Buna görə də təsdiq etmək olar ki, bazarda cari vəziyyətdə mövcud olan faiz dərəcəsi heç də tarazlıq dərəcəsi deyildir. Buna görə də həmin faiz dərəcələri tez-tez baş verən bəzi böhranların əsas səbəbinə çevrilirlər. Kapitalın gəlirlilik səviyyəsi faiz dərəcələrinin səviyyəsindən aşağı düşdükdə borcalanlar kreditin ödənişini həyata keçirməkdə çətinlik çəkirlər. Əksinə, gəlirlilik səviyyəsi artdıqda yüksəlmiş və enmə mərhələsi başlayır.

Bununla əlaqədar olaraq real sektora banklar tərəfindən hansı həcmdə kredit verilməsində mühüm tənzimləyici rol oynayan Mərkəzi Bank öz fəaliyyətində banklar tərəfindən real sektora kreditlərin verilməsini stimullaşdırmaq məqsədi ilə mərkəzləşdirilmiş qaydada verilən kreditlərin faiz dərəcələrini aşağı salır. Bu yolla o həm ekspansiv pul siyasətini reallaşdırır, həm də bankların real sektora kredit verməsi ölçülərinin genişlənməsinə imkan yaradır.

Mərkəzi Bank kontraktiv pul siyasəti yeridərkən kreditlər üzrə faiz dərəcələrini artırır. Bu halda bankların real sektora kredit verməsi imkanları məhdudlaşır, iki sektor arasındakı münasibətlərin çərçivəsi daralır, miqyası kiçilir. Çünki, belə halda, yəni, bahalı pul siyasəti həyata keçirilərkən nə banklar, nə də ki, real sektor fəaliyyətin genişləndirilməsinə maraq göstərmirlər.

Aparılan araşdırmalar və təcrübə göstərir ki, iri bank sistemlərinin fəaliyyətində pul-kredit siyasətinə yanaşmada müxtəlif mövqelər, fikirlər mövcuddur. Stimullaşdırıcı, ekspansiv pul-kredit siyasətinə aid olaraq aşağıdakıları qeyd etmək olar:

- kreditlər üzrə faiz dərəcələri real sektordakı rentabellik səviyyəsindən aşağı olduğu halda kreditlər real sektorda fəaliyyət göstərən daha çox sayda şirkətlər, firmalar üçün əlçatan olur. Real

sektorun daha çox sayda iştirakçıları kreditə marağ göstərirlər. Nəticədə banklar real sektorda kreditləşmə əməliyyatlarını daha da genişləndirirlər;

- ekspansiv, stimullaşdırıcı pul-kredit siyasəti həyata keçirilərkən bankların resurs bazası ucuz pul kütləsi hesabına artır, nəticədə bankların real sektoru kreditləşdirmək imkanları daha da genişlənir;

- kreditdən istifadə üzrə faiz dərəcələri yüksək olduğu şəraitdə kreditlərdən istifadə risklərinin səviyyəsi yüksəlir. Belə şəraitdə yüksək faizli kreditlər götürən fiziki və hüquqi şəxslər daha gəlirli fəaliyyətlə məşğul olmağa məcbur olurlar. Bu isə risklərin yuxarı səviyyədə olması ilə bağlıdır.

Araşdırmalardan məlum olur ki, yumşaq pul-kredit siyasəti həyata keçirilərkən faiz dərəcələrinədən manevr etmək, iqtisadiyyatda yaranan vəziyyətlə əlaqədar uyğun qərarlar qəbul etmək və s. imkanı yaranır. Belə siyasət yeridildikdə iqtisadiyyatda aşağıdakılar müşahidə edilir:

- yumşaq pul-kredit siyasətinin tətbiq edilməsi və bankların likvidlik səviyyəsinin sürətli artımı likvidlik riskinin düzgün qiymətləndirilməsinə gətirib çıxarır;

- aşağı faiz dərəcələri bankları aşağı səviyyədə ödəmə qabiliyyəti olan şəxslərə kredit verməkdə stimullaşdırır. Belə bir hal 2007-ci ildə ABŞ-da ipoteka böhranı zamanı baş vermişdir. Aşağı faiz dərəcələri şəraitində banklar belə hesab edirdilər ki, borcalanlar öz kreditlərini aldıkları yeni borclar hesabına bağlaya biləcəklər. Buna arxayın olaraq banklar az gəlirli şəxslərə, hətta işsizlərə belə kreditlər verirdilər [2, s. 35];

- aşağı faiz dərəcələri daşınmaz əmlakın dəyərini və qiymətli kağızların katirovkasını yüksəldir. Eyni zamanda ipoteka kreditləşməsinin və bankların qiymətli kağızlarla apardığı möhtəkirlik əməliyyatlarının artımını stimullaşdırır. Nəticədə daşınmaz əmlak bazarında və fond bazarında "köpüklər" yaranır ki, onun tez bir zamanda partlaması nəticəsində banklar itkilərlə üzləşirlər [7, s. 119];

- aşağı faiz dərəcələri qeyri-səmərəli investisiyaları stimullaşdırır. Bu isə gələcək bəzi böhranı üçün zəmin yaradır. Stimullaşdırıcı pul-kredit siyasəti aparıldıqda kreditlər üzrə faiz dərəcələrinin aşağı salınması ona gətirib çıxarır ki, kredit alanlar içərisində aşağı gəlirli və hətta rentabəlsiz firmaların sayı artır;

- real sektorla banklar arasında əlaqələrin güclü inkişaf etdiyi bank sistemlərinin təcrübəsi göstərir ki, faiz dərəcələri həm kreditlər, həm də depozitlər üzrə real ifadədə cari siyasət üçün uyğun olmalıdır. Yəni inflyasiya səviyyəsini ötməlidir [5, s. 41];

- depozitlər üzrə yüksək faiz dərəcələri daha çox sərbəst pul vəsaitlərini cəlb etməyə imkan yaradır. Nəticədə real sektoru daha çox kreditləşdirmək üçün bankların sərəncamında resurs bazasını formalaşdırmaq, onu artırmaq üçün daha çox vəsait toplanır [8, s. 193];

- təcrübə göstərir ki, stimullaşdırıcı pul-kredit siyasətinin tətbiqi və bankların likvidliyinin yüksəlməsi bankların möhtəkirlik əməliyyatlarını, xüsusən də valyuta möhtəkirliyini, qiymətli kağızlarla əməliyyatlarda möhtəkirliyi, eyni zamanda neftlə, qızıl və digər əmtəələrlə fyuçers ticarətini, alqı-satqısını artırır. Bu isə öz növbəsində fond və xammal bazarlarında qiymət artımına və buma gətirib çıxarır ki, bu halda möhtəkirlik əməliyyatları qeyri-likvid kreditlərlə əməliyyatlardan daha cəlbədicə görünür [6].

Aparılan araşdırma və təhlillər göstərir ki, Mərkəzi Bank tərəfindən tətbiq edilən həm yumşaq, həm də sərt pul siyasəti bir sıra parametrləri ilə risklərlə bağlıdır və qeyri-sabitlik yarada bilər. Bu halın olmaması üçün dünya praktikasında pul-kredit siyasətinin müxtəlif qayda və üsulları geniş tətbiq edilir. Pul-kredit siyasətinin qaydaları və üsulları dedikdə cari vəziyyətə uyğun olaraq Mərkəzi Bankın cavab reaksiyası funksiyası başa düşülür. Bu funksiyaya əsasən tətbiq edilən pul-kredit siyasəti aləti həlledici iqtisadi dəyişənlərin valotilliyinə cavab verə bilər.

Bankların və real sektorun kredit aktivliyinə təsir edən ikinci əsas qrup amillər **mikroiqtisadi amillərdir**. Bu amillər özünü Mərkəzi Bankın mikroiqtisadi səviyyədə apardığı siyasətin elementləri olaraq ortaya çıxırlar. Bunlara bank nəzarəti, audit və hüquq sahəsində qeyri-adekvat infrastruktur, kredit bazarının liberallaşması, hökumətin müdaxilə dərəcəsi, mənəvi risk və s. aiddir.

Məlum olduğu kimi, Mərkəzi Bankın ən mühüm vəzifələrindən biri bank sektorunun dayanıqlığının təmin edilməsidir. Məhz bu nəzarət funksiyasını yerinə yetirərkən, o bir sıra ziddiyyətə qarşılaşır. Mərkəzi Bank tərəfindən bank kapitalına və likvidliyinə qoyulan sərt tələblər bankları yüksək likvidli, aşağı riskli aktivləri saxlamağa məcbur edir ki, bu halda bankların gəlirliyi azalır. Bank isə öz növbəsində gəlirləri artırmaq üçün yüksək gəlirli riskli əməliyyatlara meyil edirlər. Beləliklə, bankların dayanıqlığının təmin edilməsi məqsədilə həyata keçirilən nəzarət kredit portfelinin pisləşməsinə səbəb olaraq bankların dayanıqlığının zəifləməsinə gətirib çıxara bilər [10, s. 24].

Digər bir ziddiyyət isə Mərkəzi Bank tərəfindən həyata keçirilən nəzarətin sərtliyi ilə bir tərəfdən dayanıqlığın qorunması, digər tərəfdən isə bankların kredit aktivliyi arasındadır. Bank ödəmə qabiliyyətini qorumaq məqsədilə ehtiyatlarını artırır. Bu, bankın real sektoru kreditləşdirmə imkanlarını azaldır. Əksinə, bank real sektorda kreditləşməni artırırsa, bu halda ödəməqabiliyyətlik səviyyəsi ilə bağlı problemlər yaranır. Çünki iqtisadiyyata kredit qoyuluşu çoxaldıqca risklər də artır.

Banklarda eyni tipli problem likvidliyin təmin edilməsi ilə də yaranır. Likvidlik dedikdə bankın öz kontragentləri qarşısındakı öhdəlikləri vaxtılı-vaxtında və keyfiyyətlə yerinə yetirə bilməsi başa düşülür. Yəni bank istənilən anda depozit sahiblərinin tələbinə uyğun olaraq onların vəsaitini qaytara bilməlidir. Əgər bank bütün depozitləri nağd şəkildə saxlayarsa, bu halda mütləq likvidlik təmin edilər. Amma pulun saxlanması kreditləşmə səviyyəsinin aşağı düşməsi deməkdir. Bu səbəbdən də bankda likvidlik nə qədər yüksəkdirsə, verilən kreditlərin həcmi bir o qədər azdır. Digər tərəfdən isə bank tərəfindən real sektora verilən kreditlərin həcmi nə qədər çoxdursa, likvidlik bir o qədər aşağıdır. Buna görə də bank qeyd edilənləri nəzərə alaraq çox ciddi şəkildə qeyri-likvidlik (müşətinin inamının itirilməsi) xərclərini və həmçinin kreditləşmə ilə bağlı xərcləri araşdırmalıdır. Nəzərə alınmalıdır ki, yüksək likvidliyə malik olmaq zərurəti həmişə bankların kredit aktivliyini aşağı salır [2, s. 41].

Qeyd edilənlərdən belə bir nəticə çıxır ki, Mərkəzi Bank nəzarəti həyata keçirərkən ziddiyyətə qarşılaşır. Əgər Mərkəzi Bank bank kapitalına və ehtiyatlara qoyulan tələbləri sərtləşdirsə, bu halda bank sektorunun ödəməqabiliyyətliliyi və likvidliyi yüksəlir. Lakin bank tərəfindən real sektora verilən kreditlərin həcmi azalır.

Nəticə

Bankların və real sektorun kredit aktivliyinə təsir edən makroiqtisadi və mikroiqtisadi amilləri nəzərdən keçirərək belə bir nəticəyə gəlmək olar ki, hər iki sektor arasında yaranan münasibətlər ölkə iqtisadiyyatının inkişafının, onun dayanıqlığının və davamlı olmasının ən mühüm şərtlərindəndir. Mərkəzi Bank tərəfindən həyata keçirilən pul-kredit siyasəti, onun məqsədləri və həmçinin onun hədəf və prioritetləri həm banklar, həm də real sektor üçün həlledici rol oynayır. Bankların kredit aktivliyini artırmaq və bu vasitə ilə real sektoru canlandırmaq üçün Mərkəzi Bank pul siyasətinin zərurət olduqda ekspansiv və ya kontraktiv üsullarından, formalarından istifadə edir. Bu siyasəti uğurla reallaşdırmaq üçün Mərkəzi Bank pul siyasəti alətlərini fəal surətdə hərəkətə gətirir, onları optimal şəkildə uzlaşdırır. Bunun nəticəsində də həm bankların, həm də real sektorun kredit aktivliyini zəruri səviyyədə təmin edir. O öz fəaliyyətində iqtisadiyyatın bütün sahələrində dinamik inkişafı təmin etmək üçün kredit aktivliyindən bir vasitə kimi istifadə edir.

ƏDƏBİYYAT

1. Bağırov M.M. Banklar və bank əməliyyatları (Ali məktəblər üçün dərslik) Bakı, Nurlan, 2013, 512 səh.
2. Мусаев Самир Илгар оглы. "Повышение роли коммерческих банков в реальном секторе экономики" (Диссертация представленной на соискание ученой степени доктора философии по экономике по специальности 5301.01 - Внутренняя фискальная политика и государственные финансы и 5308.01 - "Общая экономика") Баку, 2018, 128 стр.

3. Кейнс Дж. М. Общая теория занятости, процента и денег. <http://www.finbook.biz/down.html?prn=83>, 296 стр.
4. Лаврушин О.И. Банковское дело. М: КНОРУС, 2009, 352 стр.
5. Моисеев С.Р. Правила денежно-кредитной политики. Финансы и кредит. №16, 2002, стр 37-46.
6. Ивантер А. Денежный омбудсмен. Но не только. "Эксперт" №10 (842)С 11 марта 2013.
7. Стябов М.И. Финансовый акселератор и его роль в деловых циклах. /М.И.Стябов// Экономические науки, 2008, №8, стр 117-120.
8. Штейн А.М. Универсальная банковская система и ее роль и финансировании индустриальной экономики// Проблемы современной экономики. №1 (29). 2009, 237 стр.
9. Коо Richard C. The world in balance sheet recession: causes, cure, and politics| Real-word economics review, issue no 58, 246 pa.
10. Risk. Taxing, Liquidity, and Shadow Banking: Curbing Excess Whole Promoting Growth. Global Financial Stability Report (GFSR). October 2014, IMF, 246 pa.

*Анар Этибар оглы Аллахвердиев
Университет Западного Каспия*

Факторы, влияющие на кредитную активность банков и реального сектора

Резюме

В статье банки и реальный сектор характеризуются как важнейшие элементы общественной жизни. Обоснована роль функций и задач, выполняемых обоими секторами, в развитии общества. Их взаимосвязанная, комплексная деятельность представлена как один из основных элементов развития общества, экономики. Кредитование реального сектора через банки, а также динамичное развитие экономики оценивается как одна из основных целей. В качестве основного параметра в этом процессе выступает кредитная активность как банков, так и реального сектора. Среди многочисленных факторов, влияющих на кредитную активность обоих секторов, широко анализируются макроэкономические и микроэкономические факторы. Под влиянием этих факторов рассматриваются как положительные тенденции, так и противоречивые, возникающие как в банках, так и в реальном секторе. Важнейшие параметры денежно-кредитной политики и денежные инструменты, приводящие к росту кредитной активности, становятся объектом анализа. В этой области объясняется сущность задач и функций, которые выполняет Центральный банк.

Ключевые слова: банки, реальный сектор, кредитование, денежная политика, экспансивная денежная политика, контрактивная денежная политика, макроэкономические факторы, микроэкономические факторы.

*Anar Etibar Allahverdiyev
West Caspian University*

Influencing factors the credit activity of banks and the real sector

Summary

In article have characterized banks and real sector as the most important elements of public life. There is justified role of the functions and responsibilities of both sectors in the development of society. Their mutual, complex activities have presented as one of the key elements development society and the economy. The one of the main goals have considered lending to the real sector by banks, setting the economy on a path of dynamic development. In this process, a key factor is

credit activity of both banks and the real sector. There are widely analyzed both sectors affecting the credit activity macroeconomic and microeconomic factors. Also in banks and real sector have considered arising positive trends and contradictions under the influence of these factors. The object of analysis become important parameters of monetary policy and instruments, which lead to an increase in lending activity. In this area is explained the essence of the tasks and functions performed by the Central Bank.

Key words: banks, the real sector, lending, monetary policy, expansive monetary policy, contractual monetary policy, macroeconomic factors, microeconomic factors.